

Mitat de jalh

UN JORN dins nostre país existava un jalh, 'un jalh très fort, très bèl, qu'aviâ la particularitat d'esser una mitat de jalh. Avia que 'na pauta, que 'n'ala, qu'un elh. Mas era doat d'una força extraordinaria.

Era proprièitari de 'na ferma, mas son fermier lo païava pas sovent; lo païava jamai, e Mitat de jalh era obligat de temps en temps de partir è-d a quel fermier per anar querre son fermaje.

Un jom Mitat de jalh partiguèt de bon matin e, en chamin fasent, rencontrèt un reinard.

- D-ont vas, Mitat de jalh, chincà chanca tot quinquai? li diguèt lo reinard.

- A ! Vau vès mon fermier que ma paia pas. Me paia très mau e sèi obligat d'anar cherchar l'argent.

- leu t'acompanharia bien! faguèt lo reinard.

- O ! si vòles ! mes-te dessos mon ala, que te portarei.

E voilà notre Mitat de jalh emb lo reinard, que partan totes dos. Arriberon tard vès la ferma.

- E bonjom, Mitat de jalh! diguèt lo fermier.

- Bonjom fermier! E comprenètz per de que vène vos veire?

- Oû, où! Mas vos poèrem pas païar d'anèit. 'Qu'es tard : coïjarètz. Manjarètz emb nos autres e pèi deman, lo matin, partirètz.

- Entendut, faguèt Mitat de jalh.

Lo fermier avia n'ideia : 'qu'era de far morir Mitat de jalh. E per aquè d'aqul, lo faguèt coïjar emb las polas, los jalhs et tota la bassa-cort qu'era très importante, en pensent que dins la nèit aurian joat un mauvais tom a Mitat de Jalh.

'Què's ce que se passèt. Mitat de jalh seguèt pas coïjat que tota 'quelas bestias, tota 'quela volalha, li sauteron dessus. Lo metiân a mau, mas Mitat de jalh aviâ 'na reserva. Sospesèt son ala e diguèt : «Reinard sùrs d'aqul, ajuda me, autrament sèi perdu » Lo reinard sautèt dessobre 'quela volalha e lo fermier arribèt juste à temps per evitar que seguei lo grand massacre.

- O, Mitat de jalh! arresta ton reinard, que te païarem !

E la nèit se passèt tranquilla e le lendeman Mitat de jalh emportèt son argent.

Mais un an après, Mitat de jalh seguèt olijat de recomençar son même voïaje. En chamin fasent, rencontrèt un lop. Lo lop

- Bonjom, Mitat de jalh ! D-ont vas chincè chanca tot quilai?

-O! vau vès mon fermier! Coma d'abituda, me paia pas.

- leu t'acompanharia bien !

- Rentra sos mon ala, que te partarei.

E lo lop sos l'ala de Mitat de jalh, faguèron le voïaje ensemble. Quand arribèron è lo fermier

- A! bonjom Mitat de jalh!

— Bonjorn, fermier!

- A! vos dève totjom un autre fermaje! Vos païarei deman, coma d'abituda.

- Entendut! faguèt Mitat de jalh. D-ont me fasètz coïjar?

- Vos farei coïjar emb las fedas. Son bien tranquillas. I a ben quauques bòchis e quauques mou-tons, mas son bien braves. Riscarètz rien!

E voilà Mitat de jalh que rentrèt dins la berjaria. Mas dins la neit - era beleu un'ora dou matin - tota 'quelas bestias se meteron debot (bòchis, beliers, tot) per essaïar de tuar Mitat de jalh. Mitat de jalh sospesèt son ala e diguèt au lop : «Essaïa de me protejar. » Lo lop sortiguèt dessos l'ala e faguèt un massacre de totes 'quelas bestias.

- Arresta, arresta, Mitat de jalh ! Te païarem ton loier!

E voila que Mitat de jalh tornèt partir lo lendeman emb l'argent dou fermaje.

Le troisieme an, Mitat de jalh tomava entreprendre un autre voïaje quand rencontrèt la ribeira - lo torent - que passava pas leinh.

- D-ont vas, Mitat de jalh, chincè chanca tot quinquai?

- O ! vau veire mon fermier! Sei totjom obligat d'i anar, jamai me paia.

- leu fareia le voïaje emb tu!

- Rentra dessos mon ala, que te portarei.

Mitat de jalh badèt bela son ala et l'aiga de la ribeira i rentrèt dessos. Mas quand Mitat de jalh arribèt vès lo fermier, lo fermier se diguèt : « Queste còp, 'qu'es le moment de destruire Mitat de jalh si li vèle plus païar lo fermaje. L'anem far coïjar sobre la chamineia e, dins la neit, metrem de boès vert. Sera obligat de s'asfixiar parço que metrem de branchas vertas que fachan belcop de fum. »

E voilà que mon Mitat de jalh començava de s'assopir quand aquè's qu'un fum terrible, très dense, très important se metèt a l'entorar. E Mitat de jalh se demandava coma porta finir de passar la neit. Tot d'un còp levèt son ala e diguèt : «Aiga, sùrs dessos mon ala e tua 'quel fièc ! »

Una grossa ribeira descendèt a travers la chamineia, tuaguèt lo fuèc et envaiguèt la cuisina, envaiguèt los appartaments. Montèt très naut dins la maison. Quand lo patron se levèt, aviâ d'aiga entra janolhs.

- E! arresta, Mitat de jalh! Arresta! que te païarei!

Alors, Mitat de jalh demandèt a la ribeira de rentrer sos son ala.

- 'Quo's finit, tème plus! diguèt Mitat de jalh.

- O ! non non ! ce faguèt lo fermier. Avem agut trôp d'istèrias emb vos. leu vos portarei lo païament.

Ainsi seguèt. A partir d'aqueste jèrn, 'què's lo fermier que portèt lo païament a Mitat de jalh.

Jean-Baptiste MARTIN